# T084 TKL 2 (03) 1509 Luận Đại Trí Độ 43.Giải Thích Sáu Thần Thông

*Tạng Luận (Linh Sơn Pháp Bảo)*

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 28 55

LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ QUYEÅN 28

43. GIAÛI THÍCH SAÙU THAÀN THOÂNG

KINH: Boà-taùt ma-ha-taùt muoán truù ôû saùu thaàn thoâng, neân hoïc Baùt- nhaõ Ba-la-maät. LUAÄN: Hoûi: Nhö ñaõ noùi trong phaåm Taùn thaùn Boà-taùt, caùc Boà-taùt ñeàu ñöôïc naêm thaàn thoâng, nay vì sao noùi muoán truù ôû saùu thaàn thoâng? Ñaùp: Naêm thoâng laø sôû ñaéc cuûa Boà-taùt, nay muoán truù saùu thaàn thoâng laø sôû ñaéc cuûa Phaät. Neáu Boà-taùt ñöôïc saùu thaàn thoâng thaät, thì coù theå ñöa ñeán naïn vaán nhö theá. Hoûi: Trong phaåm Vaõng sanh noùi: Boà-taùt truù ôû saùu thaàn thoâng, ñi ñeán caùc nöôùc Phaät, sao nay noùi Boà-taùt ñeàu ñöôïc naêm thoâng? Ñaùp: Laäu taän thoâng thöù saùu coù hai thöù: 1. Laäu vaø taäp khí ñeàu heát. 2. Laäu heát maø taäp khí chaúng heát. Taäp khí khoâng heát neân noùi ñeàu ñöôïc naêm thoâng, laäu heát neân noùi truù ôû saùu thaàn thoâng. Hoûi: Neáu Boà-taùt ñaõ heát laäu, taïi sao coøn sanh taïi sao thoï sanh? Heát thaûy söï thoï sanh ñeàu do aùi töông tuïc neân coù, ví nhö gaïo tuy coù ñöôïc ruoäng toát, gieo ñuùng thôøi, töôùi taåm, cuõng khoâng theå moïc ñöôïc. Caùc baäc thaùnh nhaân ñaõ thoaùt khoûi lôùp voû aùi, tuy coù nhaân duyeân cuûa nghieäp höõu laäu sanh, cuõng khoâng theå sanh ñöôïc? Ñaùp: Tröôùc ñaõ noùi, Boà-taùt vaøo phaùp vò, truù ôû ñòa vò baát thoái chuyeån, heát nhuïc thaân cuoái cuøng, ñöôïc phaùp taùnh sanh thaân; tuy ñaõ döùt caùc phieàn naõo, maø coøn nhaân duyeân cuûa taäp khí phieàn naõo, neân thoï phaùp taùnh sanh thaân, chöù chaúng phaûi sanh ôû ba coõi. Hoûi: A-la-haùn phieàn naõo ñaõ heát, taäp khí chöa heát vì sao khoâng sanh? Ñaùp: A-la-haùn khoâng coù taâm ñaïi töø bi, khoâng coù boån theä nguyeän ñoä heát thaûy chuùng sanh; laïi laáy vieäc taùc chöùng thaät teá, ñaõ lìa sanh töû.

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 28 56

Laïi nöõa, tröôùc ñaõ ñaùp coù hai thöù laäu heát, trong ñaây khoâng noùi Boà-taùt ñöôïc Laäu taän thoâng, chæ töï noùi ngöôøi muoán ñöôïc saùu thaàn thoâng, neân hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Nghóa cuûa saùu thaàn thoâng nhö Phaät noùi ôû phaåm sau. Phaåm Taùn thaùn Boà-taùt treân kia, cuõng ñaõ noùi nghóa naêm thaàn thoâng cuûa Boà-taùt. Hoûi: Thaàn thoâng coù thöù lôùp theá naøo? Ñaùp: Boà-taùt lìa naêm duïc, ñöôïc caùc thieàn, coù töø bi neân vì chuùng sanh maø thuû laáy thaàn thoâng, hieän caùc vieäc hy höõu kyø laï, khieán chuùng sanh taâm ñöôïc thanh tònh. Vì côù sao? Vì neáu khoâng coù vieäc hy höõu thì khoâng theå khieán nhieàu chuùng sanh ñaéc ñoä. 1. Ñaïi Boà-taùt suy nghó nhö vaäy roài, buoäc taâm vaøo choã hö khoâng trong thaân, dieät töôùng saéc thoâ troïng, thöôøng thuû laáy töôùng roãng nheï, phaùt taâm ñaïi duïc tinh taán, trí tueä truø löôïng, thöû söùc taâm coù theå caát noåi thaân chöa? Truø löôïng roài, töï bieát söùc taâm lôùn, coù theå caát noåi thaân, ví nhö hoïc bay, thöôøng boû töôùng saéc thoâ troïng maø thöôøng tu taäp theo töôùng roãng nheï, baáy giôø lieàn bay ñöôïc. 2. Cuõng coù theå bieán hoùa caùc vaät, khieán ñaát thaønh nöôùc, nöôùc thaønh ñaát, gioù thaønh löûa, löûa thaønh gioù, caùc ñaïi nhö vaäy, ñeàu laøm cho noù chuyeån ñoåi, khieán vaøng thaønh ngoùi gaïch, ngoùi gaïch thaønh vaøng, caùc vaät nhö vaäy, ñeàu khieán bieán hoùa. Muoán bieán ñaát thaønh nöôùc, thöôøng tu taäp nieäm töôûng nöôùc laøm cho nhieàu hôn, khoâng coøn nieäm töôûng töôùng ñaát, khi aáy töôùng ñaát theo nhö nieäm töôûng bieán thaønh nöôùc; caùc vaät nhö vaäy, ñeàu coù theå bieán hoùa. Hoûi: Neáu nhö vaäy thì coù khaùc gì vôùi tu nhaát thieát nhaäp? Ñaùp: Tu nhaát thieát nhaäp laø böôùc ñaàu cuûa thaàn thoâng. Tröôùc ñaõ ñöôïc nhaát thieát nhaäp, taùm boäi xaû, taùm thaéng xöù, laøm cho taâm nhu nhuyeán chieát phuïc, vaäy sau môùi deã vaøo thaàn thoâng. Laïi nöõa, trong nhaát thieát nhaäp, chæ rieâng mình töï thaáy ñaát bieán thaønh nöôùc, coøn ngöôøi khaùc khoâng thaáy, trong thaàn thoâng thì khoâng vaäy, töï thaáy thaät laø nöôùc, ngöôøi khaùc cuõng thaáy thaät laø nöôùc. Hoûi: Nhaát thieát nhaäp cuõng laø ñaïi ñònh, côù sao khoâng khieán thaønh nöôùc thaät cho mình vaø ngöôøi ñeàu thaáy? Ñaùp: Ñoái töôïng cuûa phaùp quaùn nhaát thieát nhaäp roäng, neân chæ coù theå laøm cho taát caû thaønh nöôùc, maø khoâng theå laøm cho thaät laø nöôùc. Coøn thaàn thoâng khoâng theå khaép taát caû choã, maø chæ coù theå khieán ñaát chuyeån thaønh nöôùc, beøn thaønh nöôùc thaät, vì vaäy neân hai ñònh löïc khaùc nhau. Hoûi: Vieäc bieán hoùa cuûa hai ñònh aáy laø thaät hay laø hö? Neáu thaät, laøm sao ñaù thaønh vaøng, ñaát thaønh nöôùc? Neáu hö, taïi sao thaùnh nhaân maø laøm



vieäc khoâng thaät? Ñaùp: Ñeàu thaät, Thaùnh nhaân khoâng hö, vì ñaõ nhoå heát ba ñoäc, vaø vì caùc phaùp khoâng coù töôùng nhaát ñònh, neân coù theå chuyeån ñaát thaønh nöôùc... nhö saùp, keo laø loaïi ñaát maø gaëp löûa thì tieâu ra nöôùc, thaønh töôùng öôùt. Nöôùc gaëp laïnh thì keát thaønh baêng, laø töôùng cöùng, nhö ñaù thaønh vaøng, vaøng hoûng thaønh ñoàng hoaëc trôû laïi ñaù. Chuùng sanh cuõng nhö vaäy, aùc coù theå thaønh thieän, thieän coù theå thaønh aùc, vì vaäy neân bieát heát thaûy phaùp khoâng coù töôùng nhaát ñònh. Duøng söùc thaàn thoâng bieán hoùa, laø

thaät chöù khoâng doái. Neáu phaùp voán coù töôùng nhaát ñònh, thì khoâng theå bieán. 3. Thaàn thoâng cuûa caùc Hieàn, Thaùnh, tuøy yù töï taïi ñoái vôùi saùu traàn, thaáy ñeïp coù theå sanh yù töôûng chaùn, thaáy xaáu coù theå sanh yù töôûng vui, cuõng coù theå lìa yù töôûng ñeïp xaáu maø haønh taâm xaû, aáy goïi laø ba loaïi thaàn thoâng. Thaàn thoâng töï taïi naøy, chæ Phaät môùi ñaày ñuû. Boà-taùt ñöôïc thaàn thoâng daïo qua caùc nöôùc Phaät, ñoái vôùi ngoân ngöõ baát ñoàng cuûa caùc nöôùc khaùc nhau vaø ñoái vôùi aâm thanh cuûa chuùng sanh vi teá, xa xoâi khoâng nghe ñöôïc, neân caàu coù Thieân nhæ thoâng. Thöôøng nhôù nghó ñeán nhieàu loaïi tieáng lôùn, thuû laáy töôùng aáy tu haønh, thöôøng tu taäp, neân ñöôïc coù tai taïo thaønh bôûi saéc thanh tònh cuûa töù ñaïi coõi Saéc, ñöôïc roài, beøn nghe xa ñoái vôùi aâm thanh ngöôøi, trôøi, thoâ, teá; xa, gaàn ñeàu thoâng suoát khoâng ngaên ngaïi. Hoûi: Nhö trong Thieàn kinh noùi: Tröôùc heát ñöôïc Thieân nhaõn, thaáy chuùng sanh maø khoâng nghe ñöôïc tieáng, neân caàu ñöôïc Thieân nhó thoâng. Ñöôïc Thieân nhaõn, Thieân nhó thaáy bieát ñöôïc thaân hình, aâm thanh cuûa chuùng sanh, maø khoâng hieåu ñöôïc ngoân ngöõ, caùc lôøi lo, möøng, khoå, vui, neân caàu ñöôïc trí töø voâ ngaïi. Chæ bieát lôøi maø khoâng bieát ñöôïc taâm, neân caàu ñöôïc trí bieát Tha taâm. Bieát taâm maø chöa bieát töø ñaâu ñeán, neân caàu ñöôïc Tuùc maïng thoâng. Ñaõ bieát töø ñaâu ñeán, laïi muoán trò taâm beänh cho hoï neân caàu ñöôïc Laäu taän thoâng. Ñöôïc ñaày ñuû naêm thoâng roài, maø khoâng theå bieán hoùa cho neân vieäc ñoä thoaùt chöa roäng, khoâng theå haøng phuïc ngöôøi taø kieán, ngöôøi ñaïi phuùc ñöùc, neân caàu ñöôïc thaàn thoâng Nhö yù. Thöù lôùp phaûi nhö vaäy, côù sao ñaây noùi tröôùc tieân caàu thaàn thoâng Nhö yù? Ñaùp: Chuùng sanh keû thoâ thì nhieàu, keû teá thì ít, cho neân tröôùc duøng thaàn thoâng Nhö yù, thaàn thoâng Nhö yù goàm ñöôïc caû thoâ teá, ñoä ngöôøi ñöôïc nhieàu neân noùi tröôùc. Laïi nöõa, caùc thaàn thoâng ñöôïc phaùp khaùc nhau, soá phaùp khaùc nhau. Ñöôïc phaùp nhieàu thì tröôùc caàu Thieân nhaõn, vì deã ñöôïc. Haønh giaû duøng caùc aùnh saùng maët trôøi, maët traêng, sao, ngoïc, löûa... thuû laáy töôùng saùng cuûa noù, thöôøng sieâng tinh taán, kheùo tu taäp, ngaøy ñeâm khoâng ñoåi khaùc, hoaëc treân hoaëc döôùi, hoaëc tröôùc hoaëc sau, ñoàng nhaát saùng suoát, khoâng bò ngaên



ngaïi, khi aáy baét ñaàu ñöôïc Thieân nhaõn thaàn thoâng. Caùc thaàn thoâng khaùc thöù lôùp ñöôïc, nhö vöøa noùi. Laïi nöõa, Phaät nhö choã töï chöùng ñöôïc maø thöù lôùp noùi cho ngöôøi. Phaät ñaàu ñeâm ñöôïc moät thoâng moät minh, ñoù laø Nhö yù thoâng vaø Tuùc maïng minh; giöõa ñeâm ñöôïc Thieân nhó thoâng vaø Thieân nhaõn minh; cuoái ñeâm ñöôïc Tha taâm trí thoâng vaø Laäu taän minh. Caàu ñöôïc minh phaûi duïng coâng nhieàu neân noùi sau. Thoâng vaø minh thöù lôùp ñöôïc, nhö boán quaû Sa-moân, quaû lôùn thì ôû sau. Hoûi: Neáu Thieân nhaõn deã ñöôïc neân ôû tröôùc, sao Boà-taùt khoâng tröôùc ñöôïc Thieân nhaõn? Ñaùp: Boà-taùt ñoái vôùi caùc phaùp ñeàu deã khoâng khoù, coøn ngöôøi khaùc vì ñoän caên neân coù khoù coù deã. Laïi nöõa, ñaàu ñeâm ma vöông ñeán muoán chieán ñaáu vôùi Phaät, Boà- taùt duøng söùc thaàn thoâng bieán hoùa caùc thöù laøm cho binh khí cuûa ma ñeàu thaønh anh

laïc. Haøng ma xong, tieáp nghó ñeán thaàn thoâng muoán cho ñaày ñuû. Moáng taâm lieàn vaøo, lieàn ñöôïc ñaày ñuû thaàn thoâng. Haøng ma xong, töï nghó moät thaân laøm sao ñöôïc söùc lôùn? Beøn caàu Tuùc maïng minh, töï bieát do naêng löïc phöôùc ñöùc ñaõ tích tuï nhieàu ñôøi. Giöõa ñeâm ma lieàn ñi xa, vaéng laëng khoâng tieáng, vì thöông xoùt taát caû, nghó tôùi tieáng chuùng ma, phaùt sanh Thieân nhó thoâng vaø Thieân nhaõn minh. Duøng Thieân nhó aáy, nghe tieáng khoå vui cuûa chuùng sanh trong möôøi phöông naêm ñöôøng. Nghe tieáng xong muoán thaáy hình maø bò ngaên che khoâng thaáy neân caàu ñöôïc Thieân nhaõn. Luùc cuoái ñeâm ñaõ thaáy thaân hình chuùng sanh laïi muoán bieát taâm cuûa chuùng, neân caàu Tha taâm trí. Bieát taâm chuùng sanh ñeàu muoán lìa khoå caàu vui, neân Boà-taùt caàu Laäu taän thoâng. Trong caùc thöù vui, vui Laäu taän hôn heát, neân laøm cho chuùng sanh chöùng ñöôïc. Hoûi: Boà-taùt ñaõ ñöôïc voâ sanh phaùp nhaãn, ñôøi ñôøi thöôøng ñöôïc quaû baùo thaàn thoâng, sao nay töï nghó, ñaõ thaáy chuùng sanh maø khoâng bieát taâm cuûa chuùng? Ñaùp: Coù hai haïng Boà-taùt: 1. Phaùp taùnh sanh thaân Boà-taùt. 2. Vì ñoä chuùng sanh neân phöông tieän chòu laøm thaân theo pheùp taéc cuûa con ngöôøi, sanh vaøo nhaø vua Tònh phaïn, ra daïo boán cöûa thaønh, hoûi ngöôøi giaø, beänh, cheát, laøm vò Boà-taùt ngoài döôùi caây thoï vöông, ñaày ñuû saùu thaàn thoâng. Laïi nöõa, Boà-taùt thaàn thoâng, tröôùc ñaõ coù maø chöa ñaày ñuû, nay ñaàu ñeâm, giöõa ñeâm, cuoái ñeâm chöùng ñöôïc, aáy laø Phaät thaàn thoâng. Laøm theo pheùp taéc cuûa con ngöôøi neân töï nghi, khoâng coù loãi.

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 28 59

Hoûi: Theo thöù lôùp saùu thaàn thoâng, thì neân tröôùc heát laø Thieân nhaõn, cuoái cuøng laø Laäu taän thoâng. Song cuõng coù khi khoâng theo thöù lôùp nhö vaäy chaêng? Ñaùp: Phaàn nhieàu tröôùc coù Thieân nhaõn, sau laø Laäu taän trí, hoaëc coù khi tuøy choã öa tu maø ñöôïc Thieân nhó tröôùc hoaëc thaàn tuùc tröôùc. Coù ngöôøi noùi, ôû Sô thieàn, Thieân nhó deã ñöôïc, vì coù boán taâm ñöôïc giaùc quaùn (nhaõn, nhó, thaân, yù thöùc – N.D); ôû Nhò thieàn, Thieân nhaõn deã ñöôïc, vì nhaõn thöùc khoâng coù, taâm thu nhieáp khoâng taùn loaïn; ôû Tam thieàn, Nhö yù thoâng deã ñöôïc, vì thaân thuï höôûng khoaùi laïc; ôû Töù thieàn, caùc thoâng ñeàu deã ñöôïc, vì laø choã heát thaûy an oån. Nghóa cuûa Tuùc maïng, Tha taâm, Laäu taän nhö trong ñoaïn Möôøi löïc ñaõ noùi. KINH: Muoán bieát heát thaûy chuùng sanh taâm xu höôùng veà ñaâu, neân hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät. LUAÄN. Hoûi: Trong saùu thoâng ñaõ noùi thaàn thoâng bieát Tha taâm, sao nay coøn noùi laïi? Ñaùp: Caûnh giôùi cuûa Tha taâm thoâng ít, chæ bieát ñöôïc taâm taâm soá phaùp cuûa chuùng sanh hieän taïi ôû coõi Duïc coõi Saéc, chöù khoâng bieát ñöôïc taâm taâm soá phaùp cuûa chuùng sanh ôû quaù khöù, vò lai vaø ôû coõi Voâ saéc. Thaàn thoâng phaøm phu thì ñoái vôùi Töù thieàn ñòa treân, tuøy theo choã ñöôïc thaàn thoâng trôû xuoáng, bieát khaép ñöôïc taâm taâm soá phaùp cuûa chuùng sanh trong boán chaâu thieân haï; Thaàn thoâng Thanh vaên, ñoái vôùi Töù thieàn treân, tuøy theo choã ñöôïc thaàn thoâng trôû xuoáng, bieát khaép ñöôïc taâm taâm soá phaùp cuûa chuùng sanh trong ngaøn theá giôùi. Thaàn thoâng Bích-chi Phaät, ñoái vôùi Töù thieàn ñòa treân, tuøy theo choã ñöôïc thaàn thoâng trôû xuoáng, bieát khaép ñöôïc taâm taâm soá

phaùp cuûa chuùng sanh trong traêm ngaøn theá giôùi. Ngöôøi ñoän caên ôû ñòa treân khoâng theå bieát taâm taâm soá phaùp cuûa ngöôøi lôïi caên ôû ñòa döôùi; phaøm phu khoâng bieát ñöôïc taâm taâm soá phaùp cuûa Thanh vaên, Thanh vaên khoâng bieát ñöôïc taâm taâm soá phaùp cuûa Bích-chi Phaät; Bích-chi Phaät khoâng bieát ñöôïc taâm taâm soá phaùp cuûa Phaät. Vì vaäy neân noùi muoán bieát heát thaûy chuùng sanh taâm haønh höôùng veà ñaâu, neân hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Hoûi: Laáy trí gì maø bieát ñöôïc taâm taâm soá phaùp cuûa heát thaûy chuùng sanh? Ñaùp: Caùc ñöùc Phaät coù giaûi thoaùt voâ ngaïi, vaøo trong giaûi thoaùt aáy coù theå bieát ñöôïc taâm taâm soá phaùp cuûa heát thaûy chuùng sanh. Caùc ñaïi Boá-taùt ñöôïc giaûi thoaùt voâ ngaïi töông tôï, cuõng coù theå bieát taâm taâm soá phaùp cuûa heát thaûy chuùng sanh. Taân hoïc Boà-taùt muoán ñöôïc giaûi thoaùt voâ ngaïi cuûa ñaïi Boà-taùt aáy vaø cuûa Phaät, duøng giaûi thoaùt voâ ngaïi aáy maø bieát taâm taâm



soá phaùp cuûa heát thaûy chuùng sanh. Ñaïi Boà-taùt thì muoán ñöôïc giaûi thoaùt voâ ngaïi cuûa Phaät, neân tuy ñaõ noùi bieát Tha taâm thoâng, nay coøn noùi muoán bieát heát thaûy chuùng sanh taâm xu höôùng veà ñaâu, neân hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät. Hoûi: Taâm xu höôùng veà ñaâu, taâm coù ñi hay khoâng ñi? Neáu coù ñi, thì ôû ñaây khoâng coù taâm, gioáng nhö ngöôøi cheát; neáu khoâng ñi thì laøm sao bieát ñöôïc? Nhö Phaät noùi, nöông yù duyeân phaùp maø coù yù thöùc sanh ra, neáu yù khoâng ñi thì khoâng hoøa hôïp (vôùi phaùp – N.D)? Ñaùp: Taâm khoâng ñi khoâng ôû maø coù theå bieát, nhö trong kinh Baùt-nhaõ Ba-la-maät noùi: Heát thaûy phaùp khoâng coù töôùng ñi ñeán, laøm sao noùi taâm coù ñi ñeán? Laïi noùi caùc phaùp khi sanh khoâng töø ñaâu ñeán, khi dieät khoâng ñi ñaâu, neáu coù ñeán ñi töùc rôi vaøo thöôøng kieán. Caùc phaùp khoâng coù töôùng nhaát ñònh. Vì vaäy neân chæ do trong saùu caên ngoaøi saùu traàn hoøa hôïp sanh saùu thöùc, vaø sanh saùu thoï, saùu töôûng, saùu tö. Do vaäy, neân taâm nhö huyeãn hoùa, coù theå bieát taâm taâm soá phaùp cuûa heát thaûy chuùng sanh, maø khoâng coù ngöôøi bieát, khoâng coù ngöôøi thaáy. Nhö trong phaåm Taùn thaùn Ñaïi thöøa noùi: Neáu taâm taâm soá phaùp cuûa heát thaûy chuùng sanh, taùnh thaät coù khoâng hö doái, thì Phaät khoâng theå bieát taâm taâm soá phaùp cuûa heát thaûy chuùng sanh; vì taâm taâm soá phaùp cuûa heát thaûy chuùng sanh, taùnh thaät hö doái, khoâng ñeán khoâng ñi, neân Phaät bieát ñöôïc taâm taâm soá phaùp cuûa heát thaûy chuùng sanh. Ví nhö Tyø-kheo ngöôøi tham caàu thì khoâng ñöôïc cuùng döôøng, ngöôøi khoâng tham caàu thì khoâng thieáu thoán chi. Taâm cuõng nhö vaäy, neáu phaân bieät thuû töôùng, thì khoâng ñöôïc thaät töôùng phaùp, khoâng ñöôïc thaät töôùng phaùp, thì khoâng theå thoâng suoát bieát taâm taâm soá phaùp cuûa heát thaûy chuùng sanh. Neáu khoâng thuû töôùng, khoâng phaân bieät, thì ñöôïc thaät töôùng phaùp, ñöôïc thaät töôùng phaùp neân coù theå thoâng suoát bieát taâm taâm soá phaùp cuûa heát thaûy chuùng sanh khoâng ngaên ngaïi. Hoûi: Caùc taâm cuûa taát caû chuùng sanh coù theå bieát ñöôïc heát ö? Neáu bieát heát thì chuùng sanh coù bieân giôùi, neáu khoâng bieát thì côù sao noùi muoán bieát heát thaûy chuùng sanh taâm xu höôùng veà ñaâu? Laøm sao Phaät

coù ñöôïc Nhaát thieát chuûng trí? Ñaùp: Taâm taâm soá phaùp cuûa taát caû chuùng sanh, coù theå bieát heát ñöôïc. Vì côù sao? Vì nhö trong Kinh noùi: Trong taát caû ngöôøi noùi thaät, Phaät laø hôn caû. Neáu khoâng theå bieát taâm cuûa heát thaûy chuùng sanh ñeán taän bieân teá, thì sao Phaät noùi bieát heát? Cuõng khoâng goïi laø ngöôøi Nhaát thieát trí, nhöng lôøi Phaät noùi ñeàu thaät, chaéc chaén phaûi thaät coù ngöôøi Nhaát thieát trí. Laïi nöõa, chuùng sanh tuy voâ bieân thì Nhaát thieát chuûng trí cuõng voâ bieân. Ví nhö hoäp lôùn naép cuõng lôùn. Neáu trí tueä coù bieân maø chuùng sanh voâ bieân, môùi neân coù vaán naïn aáy. Nay trí tueä vaø chuùng sanh ñeàu voâ bieân,



thì vaán naïn cuûa oâng sai. Laïi nöõa, neáu noùi höõu bieân voâ bieân, hai ñieàu aáy ôû trong Phaät phaùp boû qua khoâng ñaùp. Möôøi boán vieäc aáy vì hö doái khoâng thaät, voâ ích khoâng neân vaán naïn. Hoûi: Neáu höõu bieân voâ bieân, ñeàu khoâng thaät, nhöng Phaät nhieàu choã noùi voâ bieân, nhö noùi chuùng sanh coù si aùi trôû laïi ñaây voâ thæ voâ bieân, möôøi phöông cuõng voâ bieân teá? Ñaùp: Chuùng sanh voâ bieân, trí tueä Phaät voâ bieân, aáy laø thaät. Neáu ai chaáp tröôùc voâ bieân, thuû töôùng hyù luaän, Phaät noùi ñoù laø taø kieán. Ví nhö noùi theá gian thöôøng hoaëc voâ thöôøng, caû hai ñeàu ñieân ñaûo, rôi vaøo trong möôøi boán naïn vaán, nhöng Phaät phaàn nhieàu duøng nghóa voâ thöôøng ñeå ñoä chuùng sanh, ít duøng nghóa höõu thöôøng. Neáu chaáp tröôùc voâ thöôøng, thuû töôùng hyù luaän, thì Phaät noùi ñoù laø taø kieán hö voïng. Neáu khoâng chaáp tröôùc voâ thöôøng, bieát voâ thöôøng töùc laø khoå, khoå töùc laø voâ ngaõ, voâ ngaõ töùc laø khoâng, ñöôïc nhö vaäy nöông voâ thöôøng quaùn maø vaøo caùc phaùp khoâng, beøn laø thaät. Vì vaäy neân bieát voâ thöôøng ñöùng vaøo trong chaân ñeá, laø thaät, ñöùng vaøo trong möôøi boán naïn vaán, vì lyù do chaáp tröôùc, neân noùi laø taø kieán. Theá neân noùi voâ thöôøng ñeå roõ voâ bieân, voâ bieân neân chuùng sanh nhaøm chaùn sanh töû daøi laâu, ví nhö boán möôi Tyø-kheo ôû nöôùc Ba-leâ cuøng tu möôøi hai tònh haïnh, ñi ñeán choã Phaät, Phaät daïy cho haïnh yeåm ly. Phaät hoûi Tyø-kheo: Naêm soâng laø Haèng-giaø, Lam-maâu-na, Taùt-la-do, A-chæ-la-baø-ñeà, Ma-heâ, töø choã phaùt nguyeân chaûy vaøo bieån caû, nöôùc trong bieån aáy nhieàu hay ít? Tyø-kheo thöa: Raát nhieàu! Phaät noùi: Chæ moät ngöôøi trong moät kieáp, khi laøm suùc sanh bò gieát, caét, loät, hoaëc khi phaïm toäi bò caét tay chaân, chaët ñaàu, huyeát chaûy ra nhö vaäy, nhieàu hôn nöôùc bieån kia. Nhö vaäy trong voâ bieân ñaïi kieáp, thoï thaân xuaát huyeát khoâng theå keå xieát, keâu khoùc rôi leä vaø uoáng söõa meï, cuõng nhieàu nhö vaäy. Moät ngöôøi trong moät kieáp chöùa xöông chaát quaù hôn nuùi lôùn Tyø-phuù-la (nuùi naøy ngöôøi Thieân truùc thöôøng troâng thaáy, deã tin, cho neân noùi ñeán). Chòu khoå sanh töû trong voâ löôïng kieáp nhö vaäy. Caùc Tyø-kheo nghe nhö vaäy, nhaøm gheùt theá gian, töùc thôøi ñaéc ñaïo. Laïi nöõa, nghe noùi möôøi phöông chuùng sanh nhieàu voâ bieân lieàn sanh taâm hoan hyû thoï giôùi baát saùt ñöôïc voâ bieân phöôùc ñöùc. Do nhaân duyeân aáy ñoái Boà-taùt môùi phaùt taâm, heát thaûy chuùng sanh trong theá gian ñeàu neân cuùng döôøng. Vì côù sao? Vì ñoä chuùng sanh trong voâ bieân theá giôùi, neân coâng ñöùc cuõng voâ bieân,

coù lôïi ích nhö vaäy neân noùi “Voâ bieân”. Vì vaäy neân noùi bieát heát thaûy chuùng sanh taâm xu höôùng veà ñaâu, nhö maët trôøi chieáu thieân haï, moät luùc cuøng chieáu ñeán, khaép nôi ñeàu saùng. KINH: Boà-taùt ma-ha-taùt muoán hôn trí tueä cuûa heát thaûy Thanh vaên,

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 28 62 Bích-chi Phaät, neân hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät. LUAÄN. Hoûi: Theá naøo laø trí tueä cuûa Thanh vaên, Bích-chi Phaät? Ñaùp: Do töôùng chung töôùng rieâng quaùn thaät töôùng caùc phaùp, ñoù laø trí tueä Thanh vaên, nhö trong Kinh noùi: Ñaàu laáy trí tueä phaân bieät caùc phaùp, sau duøng trí tueä Nieát-baøn. Trí tueä phaân bieät caùc phaùp laø töôùng rieâng, trí tueä Nieát-baøn laø töôùng chung. Laïi nöõa, bieát phaùp aáy laø môû, phaùp aáy laø troùi, laø löu chuyeån, laø trôû veà, laø sanh, laø dieät, laø vò ngoït, laø tai hoïa, laø nghòch, laø thuaän, laø bôø naøy, laø bôø kia, laø theá gian, laø xuaát theá gian, phaân bieät caùc phaùp theo hai moân, goïi laø trí tueä Thanh vaên. Laïi nöõa, coù ba thöù trí tueä, laø bieát naêm thoï uaån taäp nhö vaäy, taùn nhö vaäy, xuaát nhö vaäy; laø vò ngoït, laø tai hoaï, laø xuaát ly. Trí tueä töông öng vôùi ba giaûi thoaùt moân. Nhö vaäy phaân bieät caùc phaùp theo ba moân. Laïi nöõa, coù boán thöù trí tueä, laø trí veà boán nieäm xöù; trí phaùp; trí tyû (loaïi trí), trí tha taâm, trí theá; trí khoå, trí taäp, trí dieät, trí ñaïo; trí bieát baát tònh, trí bieát voâ thöôøng, trí bieát khoå, trí bieát voâ ngaõ; trí bieát voâ thöôøng, trí bieát khoå, trí bieát khoâng, trí bieát voâ ngaõ; trí phaùp, trí tyû, trí taän, trí voâ sanh. Nhö vaäy phaân bieät caùc phaùp theo boán moân. Laïi nöõa, töø khoå phaùp trí nhaãn tueä cho ñeán Khoâng khoâng tam-muoäi, Voâ töôùng voâ töôùng tam muoäi, Voâ taùc voâ taùc tam-muoäi trí, caùc trí tueä coù ñöôïc ôû khoaûng trung gian aáy ñeàu laø trí tueä Thanh vaên. Noùi löôïc laø nhaøm chaùn theá gian, nieäm töôûng Nieát-baønlìa ba coõi ñoaïn caùc phaàn naõo, ñaéc phaùp toái thöôïng laø Nieát baøn aáy goïi laø trí tueä Thanh vaên. Laïi nöõa, nhö trong phaåm Baùt-nhaõ Ba-la-maät nghóa noùi: töôùng trí tueä Boà-taùt vaø trí tueä Thanh vaên laø moät trí tueä. Chæ vì Thanh vaên khoâng coù phöông tieän, khoâng coù theä nguyeän roäng lôùn trang nghieâm, khoâng coù taâm ñaïi töø ñaïi bi, khoâng caàu heát thaûy Phaät phaùp, khoâng caàu Nhaát thieát chuûng trí bieát heát thaûy phaùp, chæ nhaøm chaùn giaø, beänh, cheát, döùt caùc aùi buoäc raøng, thaúng ñeán Nieát-baøn, aáy laø khaùc. Hoûi: Thanh vaên nhö vaäy, coøn trí tueä Bích-chi Phaät theá naøo? Ñaùp: Trí tueä Thanh vaên töùc laø trí tueä Bích-chi Phaät, chæ coù sai bieät laø thôøi tieát, lôïi caên, phöôùc ñöùc. Thôøi tieát laø luùc khoâng coù Phaät ôû ñôøi cuõng khoâng coù Phaät phaùp, do moät ít nhaân duyeân xuaát gia ñaéc ñaïo, goïi laø Bích- chi Phaät. Lôïi caên laø khaùc, phaùp töôùng laø ñoàng, chæ do trí tueä vaøo saâu maø ñöôïc ñaïo Bích-chi Phaät. Phöôùc ñöùc laø coù töôùng, hoaëc moät töôùng, hai töôùng cho ñeán ba möôi moát töôùng. Hoaëc gaëp ñöôïc thaùnh phaùp trong Phaät phaùp ñôøi tröôùc, sau khi phaùp dieät chöùng thaønh A-la-haùn, aáy goïi laø Bích- chi Phaät, thaân khoâng coù töôùng haûo. Coù vò Bích-chi Phaät mau nhaát laø tu

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 28 63

haønh boán ñôøi, laâu laø tu haønh traêm kieáp, nhö Thanh vaên coù vò mau laø ba ñôøi laâu laø saùu möôi kieáp. Nghóa naøy tröôùc ñaõ noùi roäng. Hoûi: Nhö Phaät noùi boán quaû Sa-moân, boán baäc Thaùnh nhaân, töø Tu- ñaø-hoaøn cho ñeán A-la-haùn; naêm haïng Phaät töû, töø Tu-ñaø-hoaøn cho ñeán Bích-chi Phaät; ba thöù Boà-ñeà laø Thanh vaên Boà-ñeà, Ñoäc-giaùc Boà-ñeà, Phaät Boà-ñeà. Nhö vaäy, trong quaû, trong Thaùnh, trong Phaät töû, trong Boà-ñeà ñeàu khoâng coù Boà-taùt, taïi sao noùi Boà-taùt hôn trí tueä cuûa heát thaûy Thanh vaên, Bích-chi Phaät? Ñaùp: Phaät phaùp coù hai: 1. Thanh vaên, Bích-chi Phaät phaùp. 2. Ñaïi thöøa phaùp. Phaùp Thanh vaên nhoû neân chæ taùn thaùn vieäc Thanh vaên, khoâng noùi ñeán vieäc Boà-taùt; phaùp Ñaïi thöøa roäng lôùn neân noùi vieäc cuûa ñaïi Boà-taùt laø phaùt taâm, tu haønh, möôøi ñòa, vaøo phaùp vò, tònh quoác ñoä Phaät, thaønh töïu chuùng sanh, chöùng ñöôïc Phaät ñaïo. Trong phaùp naøy noùi, Boà-taùt ôû döôùi Phaät, haõy neân nhö cuùng döôøng Phaät. Hay quaùn caùc phaùp töôùng nhö vaäy, aáy laø phöôùc ñieàn, hôn Thanh vaên, Bích-chi Phaät. Nhö vaäy, trong kinh Ñaïi thöøa nôi nôi ñeàu taùn thaùn trí tueä ñaïi Boà-taùt hôn Thanh vaên, Bích-chi Phaät. Nhö trong kinh Böûu ñaûnh noùi: Chuyeån luaân thaùnh vöông thieáu moät khoâng ñuû ngaøn ngöôøi con, tuy coù ñaïi löïc, maø chö thieân, ngöôøi ñôøi khoâng quí troïng. Coøn gioøng Chuyeån luaân thaùnh vöông thaät, duø ôû trong thai môùi baûy ngaøy ñaàu, ñaõ ñöôïc chö thieân quí troïng. Vì sao? Vì chín traêm chín möôi chín ngöôøi con khoâng theå noái ñöôïc doøng gioáng Chuyeån luaân Thaùnh vöông, laøm sao ngöôøi ñôøi ñöôïc vui hieän taïi vaø töông lai. Coøn gioøng Chuyeån luaân thaùnh vöông thaät, tuy ôû trong thai nhöng chaéc chaén coù theå noái ngoâi Thaùnh vöông, cho neân ñöôïc cung kính. Caùc A-la-haùn, Bích-chi Phaät cuõng vaäy, tuy ñöôïc Naêm caên, Naêm löïc, Baûy giaùc yù, Taùm thaùnh ñaïo, Saùu thaàn thoâng, caùc thieàn ñònh, löïc trí tueä, thaät teá ñöôïc chöùng, laøm phöôùc ñieàn cho chuùng sanh, maø möôøi phöông chö Phaät khoâng quí troïng. Boà-taùt tuy coøn ôû trong baøo thai caùc kieát söû phieàn naõo, ba ñoäc tham duïc troùi buoäc, khi môùi phaùt ñaïo taâm voâ thöôïng chöa coù theå laøm gì maø ñaõ ñöôïc chö Phaät quí. Vì vò aáy daàn daàn seõ thöïc haønh saùu Ba-la-maät, ñöôïc löïc phöông tieän, vaøo ñòa vò Boà-taùt, cho ñeán ñöôïc Nhaát thieát chuûng trí, ñoä voâ löôïng chuùng sanh, khoâng döùt haït gioáng Phaät, haït gioáng Phaùp, haït gioáng Taêng, khoâng döùt maát nhaân duyeân cuûa söï thanh tònh an laïc coõi trôøi, coõi ngöôøi. Laïi nhö chim Ca-laêng-taàn-giaø, coøn ôû trong voû tröùng ñaõ phaùt ra aâm thanh vi dieäu hôn caùc loaøi chim khaùc. Ñaïi Boà-taùt cuõng nhö vaäy. Tuy chöa ra khoûi voû voâ minh maø aâm thanh thuyeát phaùp nghò luaän hôn Thanh vaên, Bích-chi Phaät vaø ngoaïi ñaïo, nhö trong kinh Minh voõng noùi: Tueä maïng

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 28 64

Xaù-lôïi-phaát baïch Phaät raèng: Baïch Theá Toân! Caùc Boà-taùt thuyeát phaùp, neáu ai hieåu ñöôïc, ñöôïc coâng ñöùc lôùn. Vì sao? Vì cho ñeán ñöôïc nghe teân caùc Boà-taùt aáy cuõng ñöôïc lôïi ích lôùn, huoáng gì ñöôïc nghe caùc vò thuyeát phaùp. Baïch Theá Toân! Ví nhö troàng caây, khoâng nöông nôi ñaát maø muoán ñöôïc goác, caønh, coïng, laù, thaønh hoa quaû, laø ñieàu khoù ñöôïc. Caùc Boà-taùt tu haønh cuõng nhö vaäy, khoâng truù nôi heát thaûy phaùp maø hieän truù ôû sanh töû, ôû

trong theá giôùi chö Phaät, töï taïi vui noùi phaùp trí tueä, ai nghe ñöôïc phaùp do ñaïi trí tueä du hyù töï taïi vui noùi aáy maø khoâng phaùt taâm Voâ thöôïng Chaùnh ñaúng Chaùnh giaùc! Baáy giôø trong hoäi coù Boà-taùt Phoå Hoa noùi vôùi Xaù-lôïi-phaát: Tröôûng laõo laø baäc trí tueä ñeä nhaát trong haøng ñeä töû Phaät, nay Tröôûng laõo ñoái phaùp taùnh caùc phaùp chaúng ñöôïc chaêng? Sao khoâng duøng ñaïi trí tueä töï taïi vui thuyeát phaùp? Xaù-lôïi-phaát noùi: Caùc ñeä töû Phaät, ñuùng nhö caûnh giôùi cuûa hoï, thì coù theå coù thuyeát phaùp. Boà-taùt Phoå Hoa laïi hoûi: Phaùp taùnh coù caûnh giôùi khoâng? Xaù-lôïi-phaát noùi: Khoâng. Neáu phaùp taùnh khoâng coù caûnh giôùi, thì côù sao Tröôûng laõo noùi ñuùng nhö caûnh giôùi cuûa hoï thì coù theå coù thuyeát phaùp? Xaù-lôïi-phaát noùi: Tuøy choã phaùp chöùng ñöôïc maø thuyeát. Phoå Hoa laïi noùi: Tröôûng laõo laáy phaùp taùnh voâ löôïng töôùng laøm caûnh chöùng ö? Xaù-lôïi-phaát noùi: Phaûi. Phoå Hoa noùi: Sao nay noùi tuøy choã chöùng ñöôïc maø thuyeát? Nhö phaùp taùnh chöùng ñöôïc laø voâ löôïng thì thuyeát cuõng phaûi voâ löôïng, maø phaùp taùnh voâ löôïng thì chaúng phaûi töôùng löôøng ñöôïc? Xaù-lôïi-phaát noùi: Phaùp taùnh chaúng phaûi töôùng naém baét ñöôïc. Phoå Hoa noùi: Neáu phaùp taùnh chaúng phaûi töôùng naém baét ñöôïc, thì oâng lìa phaùp taùnh ñöôïc giaûi thoaùt chaêng? Xaù-lôïi-phaát noùi: Khoâng! Vì sao? Vì phaùp taùnh laø töôùng khoâng bieán hoaïi. Phoå Hoa noùi: Thaùnh trí maø oâng chöùng ñöôïc cuõng nhö phaùp taùnh ö? Xaù-lôïi-phaát noùi: Toâi muoán nghe phaùp, chaúng phaûi luùc thuyeát. Phoå Hoa noùi: Heát thaûy phaùp nhaát ñònh ôû trong phaùp taùnh, coù ngöôøI nghe, ngöôøi noùi ö? Xaù-lôïi-phaát noùi: Khoâng. Phoå Hoa noùi: Sao oâng noùi toâi muoán nghe phaùp chaúng phaûi luùc thuyeát?

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 28 65

Xaù-lôïi-phaát noùi: Phaät noùi hai haïng ngöôøi ñöôïc phöôùc voâ löôïng laø ngöôøi nhaát taâm thuyeát phaùp vaø ngöôøi nhaát taâm nghe phaùp. Phoå Hoa noùi: OÂng vaøo trong dieät taän ñònh, coù theå nghe phaùp chaêng? Xaù-lôïi-phaát noùi: Naøy thieän nam töû! Trong dieät taän ñònh khoâng nghe phaùp. Phoå Hoa noùi: OÂng tín thoï töôùng thöôøng tòch dieät cuûa heát thaûy phaùpchaêng? Xaù-lôïi-phaát noùi: Tin vieäc aáy! Phoå Hoa noùi: Phaùp taùnh thöôøng tòch dieät neân khoâng nghe phaùp. Vì sao? Vì caùc phaùp töôùng thöôøng tòch dieät. Xaù-lôïi-phaát noùi: OÂng coù theå khoâng daäy khoûi ñònh maø thuyeát phaùp chaêng? Phoå Hoa noùi: Khoâng coù phaùp naøo chaúng phaûi töôùng ñònh. Xaù-lôïi-phaát noùi: Neáu nhö vaäy, thì nay heát thaûy phaøm phu ñeàu laø thieàn ñònh? Phoå Hoa noùi: Phaûi! Heát thaûy phaøm phu ñeàu laø thieàn ñònh. Xaù-lôïi-phaát noùi: Thieàn ñònh gì maø heát thaûy phaøm phu ñeàu thieàn ñònh? Phoå Hoa noùi: Vì tam-muoäi phaùp taùnh baát hoaïi, neân bieát thaûy phaøm phu ñeàu laø thieàn ñònh. Xaù-lôïi-phaát noùi: Neáu nhö vaäy thì phaøm phu vôùi thaùnh nhaân khoâng khaùc gì nhau? Phoå Hoa noùi: Toâi cuõng khoâng muoán khieán cho phaøm phu vaø thaùnh nhaân coù sai khaùc. Vì sao? Vì thaùnh nhaân khoâng coù phaùp dieät, phaøm phu cuõng khoâng coù phaùp sanh. Hai töôùng aáy ñeàu khoâng ra ngoaøi phaùp taùnh. Xaù-lôïi-phaát noùi: Thieän nam töû! Theá naøo laø töôùng phaùp taùnh? Ñaùp: Ñoù laø ñieàu bieát thaáy cuûa

Tröôûng laõo luùc ñaéc ñaïo. Laïi hoûi: Sanh phaùp Thaùnh chaêng? - Khoâng. - Dieät phaùp phaøm phu chaêng? - Khoâng. - Ñöôïc phaùp Thaùnh chaêng? - Khoâng. - Thaáy bieát phaùp ngöôøi phaøm phu chaêng? - Khoâng. - Vaäy Tröôûng laõo duøng tri kieán naøo maø ñöôïc Thaùnh ñaïo? Xaù-lôïi-phaát noùi: Ngöôøi phaøm phu nhö (chaân nhö), Tyø-kheo ñöôïc



giaûi thoaùt nhö, Tyø-kheo vaøo Voâ dö Nieát-baøn nhö; nhö aáy moät nhö nhö khoâng sai khaùc. Phoå Hoa noùi: Xaù-lôïi-phaát, aáy laø töôùng phaùp taùnh nhö, baát hoaïi nhö, duøng nhö aáy seõ bieát heát thaûy phaùp ñeàu nhö. Xaù-lôïi-phaát laïi baïch Phaät raèng: Baïch Theá Toân! Ví nhö ñoáng löûa lôùn, khoâng vaät gì khoâng ñoát chaùy. Caùc thöôïng nhaân aáy thuyeát phaùp cuõng nhö vaäy, heát thaûy phaùp ñeàu vaøo trong phaùp taùnh. Laïi nhö trong kinh Tyø-ma-la-caät noùi: Caùc Thanh vaên, nhö Xaù-lôïi- phaát... ñeàu töï noùi raèng: Toâi khoâng kham ñeán choã kia hoûi thaêm beänh ñöôïc. Moãi ngöôøi töï noùi vì tröôùc ñaõ bò Tyø-ma-la-caät quôû maéng. Nhö vaäy, trong caùc Kinh noùi trí tueä Boà-taùt hôn Thanh vaên, Bích-chi Phaät. Hoûi: Nhaân duyeân gì maø trí tueä Boà-taùt hôn Thanh vaên, Bích-chi Phaät? Ñaùp: Nhö trong kinh Nhaát Boån sanh noùi: Trí tueä Boà-taùt, töø voâ löôïng A-taêng-kyø kieáp laïi ñaây, taäp hôïp caùc trí, trong voâ löôïng kieáp, khoâng khoå gì khoâng haønh, khoâng khoù gì khoâng laøm, chæ vì caàu phaùp, neân nhaûy vaøo löûa, nhaûy töø nuùi cao, chòu khoå caét loät da, laáy xöông laøm vieát, laáy huyeát laøm möïc, laáy da laøm giaáy, vieát cheùp kinh phaùp, nhö vaäy vì phaùp neân thoï voâ löôïng khoå, vì trí tueä neân ñôøi ñôøi cuùng döôøng thaày daïy phaùp xem nhö Phaät. Taát caû Kinh saùch ñeàu ñoïc tuïng, giaûi noùi, trong voâ löôïng A-taêng-kyø kieáp, thöôøng suy nghó truø löôïng, tìm caàu caùc phaùp toát xaáu, saâu caïn, thieän chaúng thieän, laäu chaúng laäu, thöôøng chaúng thöôøng, coù, khoâng... suy nghó phaân bieät vaán naïn, vì trí tueä neân cuùng döôøng chö Phaät vaø Boà-taùt, Thanh vaên, nghe phaùp, vaán naïn, tín thoï, ghi nhôù ñuùng, nhö phaùp tu haønh; nhaân duyeân trí tueä ñaày ñuû nhö vaäy, laøm sao khoâng hôn A-la-haùn, Bích-chi Phaät? Laïi nöõa, trí tueä Boà-taùt, coù naêm Ba-la-maät giuùp ñôõ trang nghieâm, coù löïc phöông tieän, ñoái vôùi heát thaûy chuùng sanh coù taâm töø bi, neân khoâng bò taø kieán chöôùng ngaïi. Truù trong möôøi ñòa, theá löïc trí tueä saâu lôùn. Vì nhaân lôùn neân hôn Thanh vaên, Bích-chi Phaät. Vì nhaân lôùn neân caùi nhoû töï hoaïi. A-la-haùn, Bích-chi Phaät, khoâng coù vieäc aáy. Vì vaäy neân noùi muoán hôn trí tueä Thanh vaên, Bích-chi Phaät, neân hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät. KINH: Muoán ñöôïc caùc Ñaø-la-ni moân, caùc Tam-muoäi moân, neân hoïc Baùt-nhaõ Ba-la-maät. LUAÄN: Ñaø-la-ni nhö trong phaåm Taùn thaùn Boà-taùt ñaõ noùi: Moân laø caùc phaùp phöông tieän ñeå ñöôïc Ñaø-la-ni, nhö ba tam-muoäi goïi laø cöûa giaûi thoaùt moân.



Theá naøo laø phöông tieän? Neáu ngöôøi muoán ñöôïc giöõ gìn nhöõng ñieàu ñaõ nghe, khoâng maát, haõy neân nhaát taâm ghi nhôù, laøm cho taâm ghi nhôù taêng tröôûng, tröôùc neân ñeå yù nôi vieäc töông tôï, buoäc taâm khieán bieát vieäc khoâng

thaáy ñöôïc, nhö Chaâu-lôïi Baøn-ñaø-ca, buoäc taâm nôi taám deû chuøi giaøy, khieán nghó nhôù thieàn ñònh maø tröø taâm nhô caáu. Nhö vaäy ngöôøi baét ñaàu hoïc Vaên trì Ñaø-la-ni, ba laàn nghe coù theå ñöôïc, khi taâm caên daàn daàn lanh lôïi, thì hai laàn nghe coù theå ñöôïc, khi thaønh töïu thì moät laàn nghe coù theå ñöôïc, ñöôïc roài nhôù maõi khoâng queân; aáy laø phöông tieän ban ñaàu cuûa Vaên trì Ñaø-la-ni. Hoaëc coù khi Boà-taùt vaøo trong thieàn ñònh, ñöôïc moân giaûi thoaùt khoâng queân, do naêng löïc giaûi thoaùt khoâng queân, maø heát thaûy ngoân ngöõ thuyeát phaùp cho ñeán moät caâu moät chöõ, ñeàu khoâng theå queân. Ñoù laø phöông tieän thöù hai. Hoaëc coù khi do naêng löïc thaàn chuù neân ñöôïc Vaên trì Ñaø-la-ni. Hoaëc coù khi do haønh nghieäp nhaân duyeân ñôøi tröôùc, khi sanh ra nghe gì ñeàu nhôù ñöôïc khoâng queân. Nhö vaäy goïi laø cöûa vaøo Vaên trì Ñaø-la-ni. Laïi nöõa, Boà-taùt nghe heát thaûy aâm thanh ngöõ ngoân, phaân bieät goác ngoïn, quaùn thaät töôùng noù, bieát aâm thanh ngöõ ngoân nieäm nieäm sanh dieät, aâm thanh dieät roài, maø chuùng sanh nieäm nieäm chaáp thuû töôùng, nhôù ngoân ngöõ ñaõ dieät aáy, roài nghó raèng, ngöôøi ñoù maéng ta, lieàn sanh saân haän. Nghe ngôïi khen cuõng nhö vaäy. Boà-taùt quaùn chuùng sanh ñöôïc nhö vaäy, tuy coù bò maéng nhieác traêm ngaøn kieáp, khoâng sanh taâm giaän, hoaëc ngôïi khen traêm ngaøn kieáp, cuõng khoâng vui möøng. Bieát aâm thanh sanh dieät nhö tieáng vang. Laïi nhö tieáng troáng, khoâng coù ai laøm. Neáu khoâng ai laøm, laø khoâng coù nôi choán, roát raùo khoâng, chæ löøa doái tai ngöôøi ngu; nhö vaäy goïi laø vaøo AÂm thanh Ñaø-la-ni. Laïi nöõa, coù Ñaø-la-ni laáy hai möôi boán chöõ maø thu nhieáp heát taát caû ngoân ngöõ danh töï. Nhöõng gì laø hai möôi boán chöõ? Ñoù laø A-la-ba-giaù-na..., A-ñeà (ban ñaàu), A-naäu-ba-naïi (baát sanh). Vò Boà-taùt tu haønh Ñaø- la-ni nghe chöõ “A” aáy, taâm lieàn vaøo taát caû phaùp “ban ñaàu chaúng sanh”. Caùc chöõ nhö vaäy, moãi chöõ theo choã nghe, ñeàu ñöa vaøo trong thaät töôùng heát thaûy caùc phaùp; aáy goïi laø Töï nhaäp moân Ñaø-la-ni, nhö trong phaåm Ma- ha-dieãn noùi caùc töï moân. Laïi nöõa, Boà-taùt ñöôïc caùc tam-muoäi heát thaûy ba ñôøi saùng suoát khoâng ngaïi, ñoái vôùi moãi tam-muoäi ñöôïc voâ löôïng voâ soá Ñaø-la-ni. Nhö vaäy hoøa hôïp goïi laø naêm traêm Ñaø-la-ni moân, aáy laø taïng coâng ñöùc thieän phaùp cuûa Boà-taùt; nhö vaäy goïi laø Ñaø-la-ni moân. Caùc tam-muoäi moân: Tam-muoäi coù hai: Tam-muoäi trong phaùp Thanh vaên; tam-muoäi trong phaùp Ñaïi thöøa.

SOÁ 1509 - LUAÄN ÑAÏI TRÍ ÑOÄ, Quyeån 28 68

Tam-muoäi trong phaùp Thanh vaên: laø ba tam-muoäi. Laïi nöõa, ba tam-muoäi laø: Khoâng khoâng tam-muoäi, Voâ töôùng voâ töôùng tam-muoäi, Voâ taùc voâ taùc tam-muoäi. Laïi coù ba tam-muoäi laø coù giaùc coù quaùn, khoâng giaùc coù quaùn, khoâng giaùc khoâng quaùn. Laïi coù naêm chi tam-muoäi, naêm trí tam-muoäi... aáy goïi laø caùc tam- muoäi. Laïi nöõa, heát thaûy thieàn ñònh cuõng goïi laø ñònh, cuõng goïi laø tam-muoäi. Töù thieàn cuõng goïi laø thieàn, cuõng goïi laø ñònh, cuõng goïi laø tam-muoäi. Tröø Töù thieàn, caùc ñònh khaùc cuõng goïi laø ñònh, cuõng goïi laø tam-muoäi, cuõng goïi laø thieàn. Ñònh ôû trong möôøi ñòa, goïi laø tam-muoäi. Coù ngöôøi noùi: ÔÛ Duïc giôùi ñòa cuõng coù tam-muoäi. Vì côù sao? Vì trong Duïc giôùi

coù hai möôi hai ñaïo phaåm neân bieát coù tam-muoäi. Neáu khoâng tam-muoäi thì khoâng theå ñöôïc coâng ñöùc thaâm dieäu aáy. Laïi nöõa, trong ngaøn caâu hoûi coù caâu hoûi naøy: Trong boán thaùnh chuûng, maáy heä thuoäc Duïc giôùi, maáy heä thuoäc Saéc giôùi, maáy heä thuoäc Voâ saéc giôùi, maáy khoâng heä thuoäc? Ñaùp: Taát caû neân phaân bieät. Boán thaùnh chuûng hoaëc heä thuoäc Duïc giôùi, hoaëc heä thuoäc Saéc giôùi, hoaëc heä thuoäc Voâ saéc giôùi, hoaëc khoâng heä thuoäc. Boán nieäm xöù, Boán chaùnh caàn, boán nhö yù tuùc cuõng nhö vaäy. Do nghóa ñoù neân bieát ôû Duïc giôùi coù tam-muoäi. Neáu taâm taùn loaïn laøm sao ñöôïc phaùp thöôïng dieäu. Vì vaäy neân tam-muoäi ñeàu coù ôû trong chín ñòa (töø nguõ thuù taïp cö ñòa ñeán phi phi töôûng xöù ñòa – N.D). Caùc tam-muoäi nhö vaäy, ôû trong A-tyø-ñaøm coù phaân bieät roäng. Tam-muoäi trong phaùp Ñaïi thöøa: Töø Thuû-laêng-nghieâm tam-muoäi, cho ñeán tam-muoäi hö khoâng teá giaûi thoaùt khoâng vöôùng maéc. Laïi nhö tam-muoäi thaáy heát thaûy Phaät, cho ñeán heát thaûy Nhö Lai giaûi thoaùt. Tu quaùn voâ löôïng voâ soá Boà-taùt tam-muoäi, nhö Sö töû taàn thaân tam-muoäi... Nhö coù tam-muoäi teân laø Voâ löôïng tònh. Boà-taùt ñöôïc tam-muoäi naøy, coù theå thò hieän thaân heát thaûy thanh tònh. Coù tam-muoäi teân laø Oai töôùng. Boà-taùt ñöôïc tam-muoäi naøy, coù theå aùt caû oai ñöùc maët trôøi maët traêng. Coù tam-muoäi teân laø Dieäm sôn, Boà-taùt ñöôïc tam-muoäi naøy, coù theå aùt caû oai ñöùc cuûa Ñeá-thích Phaïm thieân. Coù tam-muoäi teân laø Xuaát traàn, Boà-taùt ñöôïc tam-muoäi naøy, coù theå dieät heát thaûy ba ñoäc cho ñaïi chuùng. Coù tam-muoäi teân laø Voâ ngaïi quang, Boà-taùt ñöôïc tam-muoäi naøy, coù theå chieáu soi heát thaûy coõi Phaät. Coù tam-muoäi teân laø Khoâng queân heát thaûy phaùp. Boà-taùt ñöôïc tam-



muoäi naøy coù theå ghi nhôù heát thaûy phaùp Phaät noùi vaø giaûng noùi laïi lôøi Phaät cho ngöôøi khaùc. Coù tam-muoäi teân laø Tieáng nhö saám. Boà-taùt ñöôïc tam-muoäi naøy, coù theå duøng Phaïm thanh ñaày khaép möôøi phöông Phaät quoác. Coù tam-muoäi teân laø Laøm vui thích cho heát thaûy chuùng sanh. Boà-taùt ñöôïc tam-muoäi naøy, coù theå laøm cho heát thaûy ngöôøi coù thaâm taâm hoan hyû. Coù tam-muoäi teân Öa thaáy khoâng chaùn. Boà-taùt ñöôïc tam-muoäi naøy, heát thaûy chuùng sanh öa thaáy öa nghe khoâng bieát nhaøm chaùn. Coù tam-muoäi teân laø Quaû baùo coâng ñöùc vui trong moät duyeân khoâng theå nghó baøn. Boà-taùt ñöôïc tam-muoäi naøy, thaønh töïu heát thaûy thaàn thoâng. Coù tam-muoäi teân laø Bieát heát thaûy aâm thanh ngöõ ngoân. Boà-taùt ñöôïc tam-muoäi naøy coù theå noùi heát thaûy aâm thanh ngöõ ngoân, trong moät chöõ noùi ra heát thaûy chöõ, trong heát thaûy chöõ noùi ra moät chöõ. Coù tam-muoäi teân laø Nhoùm heát thaûy phöôùc ñöùc nghieäp quaû baùo. Boà- taùt ñöôïc tam-muoäi naøy, thöôøng im laëng nhaäp thieàn ñònh, maø vaãn khieán chuùng sanh nghe phaät phaùp, chuùng nghe aâm thanh saùu Ba-la-maät, phaùp , Thanh vaên, Bích-chi Phaät, maø vò Boà-taùt aáy thaät khoâng noùi moät lôøi. Coù tam-muoäi teân laø Vöôït cao heát thaûy Ñaø-la-ni vöông. Boà-taùt ñöôïc tam-muoäi naøy thì ñöôïc vaøo voâ löôïng voâ bieân caùc Ñaø-la-ni. Coù tam-muoäi teân laø Heát thaûy vui noùi. Boà-taùt ñöôïc tam-muoäi naøy vui noùi heát

thaûy chöõ, heát thaûy aâm thanh, ngöõ ngoân, thí duï, nhaân duyeân. Nhö vaäy laø voâ löôïng tam-muoäi theá löïc. Hoûi: Tam-muoäi aáy chính laø cöûa tam-muoäi chaêng? Ñaùp: Tam-muoäi chính laø cöûa tam-muoäi. Hoûi: Neáu nhö vaäy, sao khoâng chæ noùi tam-muoäi, maø coøn noùi cöûa tam-muoäi? Ñaùp: Caùc Tam-muoäi cuûa Phaät voâ löôïng voâ soá nhö hö khoâng voâ bieân, Boà-taùt laøm sao ñöôïc heát. Boà-taùt nghe ñeán tam-muoäi aáy taâm lieàn thoái maát, vì vaäy Phaät noùi cöûa tam-muoäi. Vaøo trong moät cöûa, thu nhieáp voâ löôïng tam-muoäi. Nhö caàm moät goùc aùo, lieàn ñöôïc caû aùo; cuõng nhö baét ñöôïc ong chuù, caû baày ong ñeàu gom heát. Laïi nöõa, trieån chuyeån laøm cöûa, nhö trì giôùi thanh tònh, moät loøng tinh taán, ñaàu ñeâm cuoái ñeâm, thöôøng tu tö duy, lìa naêm duïc laïc, buoäc taâm moät choã, haønh phöông tieän aáy, ñöôïc tam-muoäi aáy, ñoù goïi laø cöûa tam-muoäi. Laïi nöõa, tam-muoäi thuoäc Duïc giôùi, laø cöûa tam-muoäi Vò ñaùo ñòa; tam-muoäi Vò ñaùo ñòa laø cöûa tam-muoäi Sô thieàn; tam-muoäi Sô thieàn vaø Nhò thieàn bieân ñòa laø cöûa vaøo tam-muoäi Nhò thieàn, cho ñeán tam-muoäi Phi



höõu töôûng phi voâ töôûng xöù cuõng nhö vaäy. Noaõn phaùp ñònh laø cöûa vaøo tam-muoäi Ñaûnh phaùp; Ñaûnh phaùp laø cöûa vaøo tam-muoäi Nhaãn phaùp; Nhaãn phaùp laø cöûa vaøo tam-muoäi Theá ñeä nhaát phaùp; Theá ñeä nhaát phaùp laø cöûa vaøo tam-muoäi Khoå phaùp nhaãn; Khoå phaùp nhaãn... cho ñeán laø cöûa vaøo tam-muoäi Kim cang. Löôïc noùi, heát thaûy tam-muoäi coù ba töôùng laø nhaäp, truù, xuaát. Töôùng xuaát, töôùng nhaäp goïi laø cöûa, töôùng truù laø theå tam-muoäi. Caùc phaùp nhö vaäy laø cöûa tam-muoäi trong phaùp Thanh vaên. Cöûa tam-muoäi trong phaùp Ñaïi thöøa, nhö caùc tam-muoäi trong nghóa Thieàn Ba-la-maät, ñaõ phaân bieät noùi roäng. Laïi nöõa, Thi-la Ba-la-maät laø cöûa tam-muoäi. Vì sao? Vì ba chi laø Phaät ñaïo, ñoù laø giôùi chi, ñònh chi, tueä chi. Giôùi chi thanh tònh laø cöûa cuûa ñònh chi, vì giôùi hay sanh ñònh; ñònh chi hay sanh tueä chi. Ba chi aáy hay döùt phieàn naõo, hay cho Nieát-baøn, vì vaäy Thi-la Ba-la-maät vaø trí tueä laø cöûa gaàn cuûa tam-muoäi. Coøn ba Ba-la-maät kia, tuy coù nghóa cöûa maø laø cöûa xa, nhö do boá thí ñöôïc phöôùc ñöùc, coù phöôùc ñöùc neân sôû nguyeän thaønh töïu, ñöôïc sôû nguyeän thaønh töïu neân taâm nhu nhuyeán, taâm töø bi neân bieát sôï toäi, bieát nghó tôùi chuùng sanh, quaùn theá gian khoâng, voâ thöôøng, neân nhieáp taâm haønh nhaãn nhuïc; nhaãn nhuïc cuõng laø cöûa tam-muoäi. Tinh taán laø cheá taâm ñoái vôùi naêm duïc tröø naêm trieàn caùi, nhieáp taâm khoâng loaïn, taâm ñi thì thu laïi khoâng cho chaïy loaïn, laø cöûa tam-muoäi. Laïi nöõa, Sô ñòa laø cöûa vaøo tam-muoäi Nhò ñòa. Nhö vaäy trieån chuyeån cho ñeán cöõu ñòa laø cöûa vaøo tam-muoäi Thaäp ñòa. Thaäp ñòa laø cöûa vaøo tam- muoäi cuûa voâ löôïng chö Phaät. Nhö vaäy moãi moãi laøm cöûa tam-muoäi. Hoûi: Cöûa Ñaø-la-ni vaø cöûa tam-muoäi laø ñoàng hay laø khaùc? Neáu ñoàng, sao coøn noùi laïi. Neáu khaùc, nghóa ñoù theá naøo? Ñaùp: Tröôùc ñaõ noùi cöûa tam-muoäi vaø cöûa Ñaø-la-ni khaùc nhau, nay seõ noùi laïi: Tam-muoäi chæ laø phaùp töông öng vôùi taâm, coøn Ñaø-la-ni cuõng töông öng vôùi taâm, cuõng khoâng töông öng vôùi taâm. Hoûi: Sao bieát Ñaø-la-ni khoâng töông öng vôùi taâm? Ñaùp:

Nhö ngöôøi ñöôïc Vaên trì Ñaø-la-ni, tuy taâm noåi saân haän noù cuõng khoâng maát, thöôøng ñi theo ngöôøi, nhö boùng theo hình. Tu haønh tam-muoäi laâu quen sau thaønh Ñaø-la-ni, nhö chuùng sanh taäp laâu thoùi duïc thaønh taùnh. Tam-muoäi coïng vôùi trí tueä bieát thaät töôùng caùc phaùp, phaùt sanh Ñaø-la-ni, nhö bình ñaát môùi naén ñöôïc löûa nung chín, coù theå giöõ nöôùc khoâng chaûy, cuõng coù theå giuùp cho ngöôøi qua soâng. Thieàn ñònh khoâng trí tueä cuõng nhö bình ñaát môùi naén, neáu coù ñöôïc trí tueä bieát thaät töôùng, nhö bình ñaát môùi naén ñöôïc löûa ñoát chín, coù theå giöõ gìn voâ löôïng coâng ñöùc hai ñôøi cuûa Boà-

taùt, Boà-taùt cuõng nhaân ñoù maø ñaéc ñoä, ñeán Phaät. Nhö vaäy laø choã sai khaùc giöõa tam-muoäi vaø Ñaø-la-ni. Hoûi: Sao trong phaùp Thanh vaên khoâng coù danh töø Ñaø-la-ni, chæ trong phaùp Ñaïi thöøa môùi coù? Ñaùp: Trong phaùp nhoû khoâng coù phaùp lôùn, oâng khoâng neân hoûi, trong phaùp lôùn khoâng coù phaùp nhoû, thì neân hoûi. Nhö trong nhaø ngheøo khoâng coù vaøng baïc khoâng neân hoûi. Laïi nöõa, Thanh vaên khoâng aân caàn chöùa nhoùm caùc coâng ñöùc laém, chæ duøng trí tueä caàu thoaùt khoå giaø, beänh, cheát. Vì vaäy ngöôøi Thanh vaên khoâng duøng Ñaø-la-ni giöõ gìn caùc coâng ñöùc, ví nhö ngöôøi khaùt, chæ moät buïm nöôùc laø ñuû, khoâng caàn bình ñöïng nöôùc, neáu cung caáp cho ñaïi chuùng nhaân daân, thì caàn bình ñöïng nöôùc. Boà-taùt vì heát thaûy chuùng sanh neân caàn Ñaø-la-ni giöõ gìn caùc coâng ñöùc. Laïi nöõa, trong phaùp Thanh vaên phaàn nhieàu noùi caùc phaùp sanh dieät voâ thöôøng. Caùc luaän nghò sö noùi: Caùc phaùp voâ thöôøng, neáu töôùng voâ thöôøng thì khoâng caàn Ñaø-la-ni. Vì côù sao? Vì caùc phaùp voâ thöôøng thì khoâng giöõ gìn ñöôïc, chæ coù haïnh nghieäp nhaân duyeân quaù khöù khoâng maát. Gioáng nhö quaû baùo vò lai, tuy khoâng maø aét sanh, haïnh nghieäp nhaân duyeân quaù khöù cuõng nhö vaäy. Trong phaùp Ñaïi thöøa, töôùng sanh dieät khoâng thaät, töôùng chaúng sanh chaúng dieät cuõng khoâng thaät. Caùc quaùn caùc töôùng ñeàu dieät, aáy laø thaät. Neáu ñeå giöõ gìn phaùp quaù khöù thì khoâng loãi. Vì ñeå giöõ gìn caùc coâng ñöùc thieän phaùp thieän caên quaù khöù, neân caàn coù Ñaø-la- ni. Ñaø-la-ni ñôøi ñôøi thöôøng theo Boà-taùt, coøn caùc tam-muoäi khoâng nhö vaäy, hoaëc coù khi thay ñoåi thaân thì maát. Nhö vaäy laø caùc thöù phaân bieät Ñaø-la-ni, caùc tam-muoäi. Vì vaäy neân noùi muoán ñöôïc caùc Ñaø-la-ni, caùc tam-muoäi moân, neân hoïc Baùt-nhaõ Ba- la-maät. -------o0o-------

*Nguồn: Giảng Sư (giangsu.io.vn) — văn bản trích từ kho sách cổ và kinh điển.*